

KIRUNA KOMMUN

Dokumenttyp	Strategi
Dokumentansvarig	Sofie Sarri och Sara Thelin Samhällsplaneringsstrateger
Antagen	Kf 2024-06-17, § 83
Senast reviderad	
Dokumentet gäller för	Kiruna kommunkoncern

PLANERINGSSTRATEGI FÖR KIRUNA KOMMUN

2024

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Ingen antagen planeringsstrategi medför inaktuell översiktsplan	1
1.1.2 Konsekvenser av inaktuell översiktsplan	1
1.2 Syfte	2
1.3 Planeringsstrategi enligt plan och bygglagen	2
1.4 Kiruna kommuns översiktsplan	2
2 Ändrade planeringsförutsättningar	3
2.1 Ändrad lagstiftning	3
2.1.1 Barnkonventionen	3
2.1.2 Plan- och bygglagen samt miljöbalken	3
2.1.3 Konsultationsordningen	3
2.1.4 Drönare, gemensam EU-lagstiftning	4
2.1.5 Lagen om allmänna vattentjänster	4
2.2 Statliga intressen	4
2.2.1 Rennäringen	4
2.2.2 Naturvård	4
2.2.3 Kulturmiljövården	4
2.2.4 Friluftsliv	5
2.2.5 Värdefulla ämnen och material	5
2.2.6 Energiproduktion/kraftnät	5
2.2.7 Kommunikationer	6
2.2.8 Totalförsvaret militära och civila delar	7
2.2.9 Miljökvalitetsnormer	8
2.2.10 Hälsa och säkerhet	8
2.3 Mellankommunala och regionala intressen	9
2.3.1 Regional utvecklingsstrategi	9
2.3.2 Nationell infrastrukturplan och Länstransportplan	9
2.4 Övriga allmänna intressen	9
2.4.1 Jordbruk	9
2.4.2 Grön infrastruktur	10
2.4.3 Ekosystemtjänster	11
2.4.4 Energiförsörjning/vindkraft	11
2.4.5 Totalförsvaret militära respektive civila delar	11

Planeringsstrategi 2024

2.4.6 Social hållbarhet och folkhälsa	12
2.5 Ändringar i övriga styrdokument.....	12
2.5.1 Miljömålen.....	12
2.5.2 Nya och ändrade kommunala styrdokument	12
3 Bedömning av översiktsplanens aktualitet	13
4 Utvärdering av användandet av gällande Översiktsplan	14
5 Fortsatt översiktsplanering	15

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 1 april 2020 ändrades 3 kapitlet i Plan- och bygglag (2010:900). Ändringen innebär att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. För att uppnå detta blir planeringsstrategin det nya verktyget.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som speglar den politiska majoritetens uppfattning om byggande, mark- och vattenanvändning samt hushållning med naturresurser. Planeringsstrategin bidrar till en översiktsplanering som bedrivs kontinuerligt och på så vis kan ändrade förutsättningar hanteras.

Att ha en aktuell översiktsplan är viktigt för att ge vägledning vid planering och beslut. Planen måste vara aktuell för att fungera vid såväl egna kommunala beslut om bland annat detaljplaner och bygglov men även för andra myndigheters beslut om exempelvis tillstånd enligt Miljöbalk (1998:808). Det är också viktigt att planen är aktuell så att regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden vid exempelvis planering av ny infrastruktur.

Planeringsstrategin är liksom översiktsplanen inte juridiskt bindande. Planeringsstrategin ska verka som ett vägledande dokument och stöd i arbetet att ta fram en ny översiktsplan.

1.1.1 Ingen antagen planeringsstrategi medför inaktuell översiktsplan

Kommunen är skyldig att ha en aktuell översiktsplan. Om kommunen inte antar en planeringsstrategi inom avsett tidsintervall anses översiktsplanen i sin helhet vara inaktuell, det vill säga även inklusive eventuella ändringar för en viss del av kommunen och tillägg avseende ett visst allmänt intresse. Detta gäller första gången efter 11 september 2024. Om kommunen varken antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan, som har vunnit laga kraft, inom två år efter ett ordinarie val måste kommunen påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Det innebär att tills den nya översiktsplanen är antagen, vilket är en process som tar minst 2 år, har kommunen ingen aktuell översiktsplan.

1.1.2 Konsekvenser av inaktuell översiktsplan

Översiktsplanen måste vara aktuell för att hela PBL-systemet ska vara effektivt och för att planen ska fungera som vägledning vid beslut om exempelvis detaljplaner. Handläggningen av bygglov och förhandsbesked påverkas också av översiktsplanens aktualitet, eftersom översiktsplanen ligger till grund för lämplighetsprövningen. Därför kommer det att försvåra handläggningen av bygglov och förhandsbesked, om översiktsplanen upphör att vara aktuell. Detta gäller även andra prövningar av tillstånd och ärenden enligt andra lagstiftningar som till exempel miljöbalken. Utan gällande översiktsplan uppstår även försvårande omständigheter sett till kommunens möjlighet för markförsörjning och markförvärv.

Vissa regler i plan- och bygglagen är kopplade till det senaste datum som kommunerna ska ha antagit en planeringsstrategi. Detta gäller första gången efter den 11 september 2024. En översiktsplan eller relevanta delar av den måste vara aktuell för att följande ska kunna tillämpas för detaljplan och områdesbestämmelser:

- ett standardförfarande
- ett samordnat förfarande
- ett förenklat förfarande.

En översiktsplan eller relevanta delar av den måste även vara aktuell för att användas vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom utpekad LIS-område.

En inaktuell översiktsplan innebär också att andra myndigheter får göra egna bedömningar gällande hanteringen av den fysiska miljön vid beslut om exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Det är också viktigt att översiktsplanen är aktuell för att företrädare för regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, till exempel vid planering av ny infrastruktur.

1.2 Syfte

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell. Om en helhetsbedömning av översiktsplanen genomförs regelbundet blir det också klart om planen och planeringsförutsättningarna ger uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen.

Planeringsstrategin ska redogöra för om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar som är av betydelse för översiktsplanens aktualitet samt redogöra för kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.

1.3 Planeringsstrategi enligt plan och bygglagen

Arbetet med planeringsstrategin inleddes under år 2021 men det huvudsakligen arbetet har skett under 2023 och 2024 och letts av samhällsplaneringsstrategier vid Stadsbyggnadsavdelningen vid Kommunledningsförvaltningen. Information har även inhämtats från tjänstepersoner från Kommunledningsförvaltningen, Kultur- och utbildningsförvaltningen, Socialförvaltningen samt Miljö- och byggförvaltningen. Arbetet har utgått från innehållskraven i Plan- och bygglag (2010:900) (PBL) för planeringsstrategi samt Boverkets rekommendationer för framtagande av planeringsstrategi.

Enligt PBL 3 kap. 23 § ska kommunen i sin planeringsstrategi:

- Ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin.
- Bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell i förhållande till vissa krav i PBL. Det är översiktsplanen i dess helhet, inklusive eventuella ändringar, som ska bedömas.
- Ta ställning till den fortsatta översiktsplaneringen, vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen och om det finns delar av planen som behöver ändras.

1.4 Kiruna kommuns översiktsplan

Sammantaget innefattar kommunens översiktsplanering följande dokument:

- Översiktsplan 2018, antogs av kommunfullmäktige 10 december 2018 och vann laga kraft den 10 januari 2019.

- Fördjupad översiktsplan Svappavaara 2015
- Fördjupad översiktsplan Kiruna centralort 2014
- Fördjupad översiktsplan för Torneträskområdet 2014
- Dispositionsplan Rovasuando, Torne älvadal, Vittangi 1979

2 Ändrade planeringsförutsättningar

Enligt Plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap. 23 § ska kommunfullmäktige i planeringsstrategin ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen länsstyrelsens underlag till planeringsstrategi. Underlaget redovisar vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget anges också om delar av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller. Nedan följer en redovisning av nationella lagar samt statliga och mellankommunala intressen som har tillkommit eller ändrats sedan Kiruna kommuns översiktsplan antogs.

2.1 Ändrad lagstiftning

2.1.1 Barnkonventionen

FN:s barnkonvention blev svensk lag (1 januari 2020). Av barnkonventionens artiklar anges bland annat att barns bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör dem och att barn ska få uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem. Barnperspektivet behöver därför integreras i översiktsplaneringen. Boverket fick under 2019 regeringens uppdrag att kartlägga och analysera exempelvis kommunernas arbete med fysisk planering och stadsutveckling i förhållande till barnkonventionen, "Barnkonventionen i fysisk planering och stadsutveckling, Kartläggning och analys" (2020). Rapporten återfinns på Boverkets webbplats.

2.1.2 Plan- och bygglagen samt miljöbalken

Kravet på översiktsplanens innehåll har förtydligats. Innehållskravet framgår av 3 kap. 5 § plan- och bygglagen (PBL).

I januari 2018 började ett nytt sjätte kapitel i miljöbalken (MB) att gälla. Tillägget innebär en del förändringar för miljöbedömningar av planer som upprättas enligt plan- och bygglagen.

Lagändring i 3 kap PBL avseende översiktsplanering infördes 1 april 2020 angående kontinuerligt översiktsplanearbete som utgör grund för aktuell planeringsstrategi.

2.1.3 Konsultationsordningen

Efter det att underlag för planeringsstrategi erhållits från Länsstyrelsen har även Konsultationsordningen (SFS 2022:66) blivit gällande för kommuner och regioner 1 mars 2024.

Syftet med lagen är att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället och att stärka samernas inflytande i frågor som särskilt berör dem.

Konsultationen ökar samernas möjlighet att bidra med kunskap i frågor och visa på beslutets konsekvenser för samernas del. Konsultationer kan även bidra till att förbättra beslutsunderlag och belysa de handlingsalternativ som finns.

2.1.4 Drönare, gemensam EU-lagstiftning

Sedan 2021 finns EU-gemensamma regler för drönare. I reglerna anges att det bland annat måste finnas en drönaroperatör som är ansvarig för alla flygningar. Det har också införts ett drönarkort för alla som flyger med drönare (drönarpilot). Det är viktigt att idag börja inkludera frågor kring drönare i kommunens översiktsplan och regionens utvecklingsplan och detta måste sedan även kopplas ihop med planeringen av luftrummet.

2.1.5 Lagen om allmänna vattentjänster

Den 1 januari 2023 förändrades lagen om allmänna vattentjänster. Det betydde att kommunerna under 2023 blev tvungna att ta fram, samråda och besluta om en vattentjänstplan.

2.2 Statliga intressen

2.2.1 Rennäringen

I översiktsplanen ska kommunen redogöra för hur man tänkt tillvarata riksintressena för b.la. rennäringen. För att underlätta detta arbete anser Länsstyrelsen att man i översiktsplanen bör ta ytterligare steg i processen med att förtydliga rennäringens sammanhängande förutsättningar i kommunen och särskilt i Kiruna närområde. Området i och runt Kiruna karaktäriseras av storskaliga vitt skilda verksamheter såsom gruvdrift, turism, samhällsomvandling, stora infrastrukturprojekt m.fl. som sammantaget fragmenterar landskapet och försvårar näringens bedrivande. Detta föranleder ett behov av att man i en uppdaterad översiktsplan tydligare redogör för b.la. samebyarnas flyttleder och sammanhängande vinterbeten och hur dessa ska bibehållas, gärna i form av en separat bilaga med tillhörande tydliga kartbilder, men även tillsammans med övrigt underlag i planen.

Länsstyrelsen framhåller att det deras granskningsyttrande från 2018-06-18 avseende rennäringen fortfarande är aktuellt. Där framgår sammanfattningsvis att den sammantagna påverkan som tillkommande verksamheter/åtgärder kan medföra för rennäringen behöver bedömas. Den övergripande planeringen behöver tydligt visa att den säkerställer rennäringens fortsatta bedrivande.

Därtill upplyser Länsstyrelsen om att en rennäringsspolitisk strategi antagits av sametingets plenum 2021-02-23--26. Att även sametinget tagit utfört arbete relaterat till Agenda 2030 under år 2021. Att sametingets miljöprogram Eallinbiras har reviderats och antagits av plenum 2021-02-23--26.

2.2.2 Naturvård

Länsstyrelsen lämnar upplysningen om att en översyn gällande riksintresse naturvård är på gång och upplyser om att detta även kan påverka områden av riksintresse i Kiruna kommun.

2.2.3 Kulturmiljövården

Stadsomvandlingarna omdanar Kiruna och Malmberget/Koskullskulle, men riksintressena gäller även i fortsättningen.

2.2.4 Friluftsliv

Länsstyrelsen informerar om att underlaget på Naturvårdsverkets hemsida avseende kartläggning av värdefulla naturområden för friluftsliv och turism bör användas vid översyn vid kommunens planeringsunderlag.

2.2.5 Värdefulla ämnen och material

Länsstyrelsen informerar om att SGU arbetar med att ta fram bergkvalitetskarter och uppdaterar kartunderlag med benämning *Ballast* i deras kartvisare. Detta för att det ska finnas ett mer lättillgängligt underlag för planering/lokalisering av lämpliga täkter för ballast, krossprodukter och natursand. Befintliga täkter bör redovisas i karta. Det kan vara lämpligt att på kommunal nivå utpeka områden med lämplig berggrund, ostörd placering samt bra transportmöjligheter avseende miljöpåverkan och kapacitet så att man inom dagens samhällsplanering inte av oaksamhet bygger bort hållbara lösningar för framtida materialförsörjning.

Länsstyrelsen informerar också om att SGU genomför geofysiska mätningar av strålning som redovisas i kartvisaren *Gammastrålning, Uran*.

Det finns även ett nytt utpekat riksintresse för värdefulla ämnen och material avseende grafit vid Nunasvaara i Kiruna kommun.

Utöver den information som länsstyrelsen delgett pågår också omfattande förändringar i och i direkt närhet till Kiruna centralort i och med LKAB:s järnmalmsbrytning i Kiirunavaara. Den deformationslinje som LKAB redovisat är endast att se som en prognos och det finns risk att ytterligare mark behövs för omlokalisering ännu fler bostäder och verksamheter etc. än det kommunen i nuläget planerat för. LKAB planerar även för brytning av järnmalm och sällsynta jordartsmetaller (Per Geijerfyndigheten) direkt öster om Luossavaara/norr om Kiruna centralort. Eftersom kommunen har begränsad marktillgång kommer det troligtvis medföra att ytterligare mark behöver förvärvas.

Copperstone har precis erhållit miljö tillstånd för återupptagande av brytning vid fyndigheten i Viscaria i direkt anslutning till centralorten.

2.2.6 Energiproduktion/kraftnät

Länsstyrelsen konstaterar att det i nuläget i Kiruna kommun endast finns regionnät som ägs av Vattenfall. Som en följd av företagsutveckling i området kommer dock effektuttaget att öka betydligt varmed Svenska Kraftnät kommer att behöva etablera nya transmissionsnät/stamnät och stationer i området.

Svenska kraftnät planerar flertalet nya anläggningar (stamnätsledningar och stationer) i området med driftsättning 2026–2040 för att tillgodose företagens kraftigt ökade elbehov. Det är inte fastställt hur stora förstärkningar som behövs och exakt placering, men minst två stamnätsledningar till Kiruna respektive Svappavaara kommer förmodligen behövas. Detta kommer att medföra att regionnätägaren Vattenfall Eldistribution i sin tur måste göra anpassningar i sitt nät.

Om stamnätet behöver förstärkas innebär det att marktillgången för befintliga ledningsgator kan komma att behöva breddas och att ny mark kan behövas tas i anspråk. För att planera långsiktigt i så väl relativ närtid som i ett framtidsperspektiv måste marktillgången vara tillgodosett i ett tidigt skede. Stamnätsgata upptar en ca 40 m bred ledningsgata för en 400

kV och 150x200 m för en stationsyta. Utöver det tillkommer anslutande infrastruktur (motsvarande för distributionsnätsägaren).

Elsystemet utgör grund för samhällets primära funktioner och för att Sverige ska klara av både internationella och nationella mål som miljö-, klimat- och tillväxtmål. Elsystemets roll ska synliggöras i översiktsplanen eftersom transmissions-/stamnätet utgör grundläggande infrastruktur.

Länsstyrelsen informerar även om att det sedan 2022 finns nationella mål avseende elektrifiering genom strategin ”Nationell strategi för elektrifiering – en trygg, konkurrenskraftig och hållbar energiförsörjning för en historisk klimatomställning”. Samt rekommenderar kommunen att omnämna detta under rubriken nationella mål och planer i översiktsplanen.

Svenska kraftnät framför i sitt underlag till Länsstyrelsen att de förutsätter att kommunen likväl som Svenska kraftnät tar hänsyn vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar. Magnetfältsberäkningar krävs om ovan nämnd bebyggelse typ placeras inom 130 m från en 400 kV-ledning, 80 m från en 220 kV-ledning, 165 m från två parallella 400 kV-ledningar och 105 m från två 220 kV-ledningar.

2.2.7 Kommunikationer

Intill viktiga kommunikationsstråk råder ofta ett starkt exploateringsstryck. Detta kan komma i konflikt med Trafikverkets uppdrag att för en kommunikationsanläggning långsiktigt kunna vidmakthålla och utveckla en god funktionalitet. Exploatering nära vägar och järnväg får inte påverka möjlighet till drift och underhåll eller utveckling enligt framtida behov. Riksintressen för anläggningar för kommunikationer ska enligt 3 kap 8§ miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Det som avses är att funktionen hos transportsystemet ska säkerställas. Ny bebyggelse inom det område som påverkar en anläggning (influensområde) får inte negativt påverka nuvarande eller framtida användning av anläggningen.

Trafikverket anser att konsekvenser av kommunens planering och eventuell påverkan på riksintresset för kommunikationer och allmän tillgänglighet ska utredas och beskrivas på ett tydligt sätt i konsekvensanalysen av översiktsplanen.

Under 2020–2022 genomförde Trafikverket en översyn av riksintressen för kommunikationer för de fyra trafikslagen. I augusti 2020 antogs nya kriterier för vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse. Trafikverkets senaste beslut om riksintressen är från 2022-09-26.

Tillkomna anläggningar av riksintresse i Kiruna kommun:

Väg 870 – mellan Lombololen och Kiruna Godsbangård

Kiruna Godsbangård (Kirunavaara KIA)

Anläggningar som inte längre bedöms vara av riksintresse:

Väg 395 Vittangi-Pajala

2.2.7.1 Nationell transportplan

Den 7 juni 2022 fastställde regeringen nationell transportplan för 2022 – 2033. Planen innehåller åtgärder i den statliga infrastrukturen för vägar, järnvägar, sjöfart och luftfart.

2.2.7.2 Länstransportplan

Länstransportplanen för åren 2022 - 2033 tas fram av Region Norrbotten. Länstransportplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning och social konsekvensanalys för perioden 2022 - 2033 antogs av regionfullmäktige hösten 2022. De satsningar som planerna innehåller kan få inverkan på översiktsplanen.

2.2.7.3 Funktionellt prioriterat vägnät (FPV)

Trafikverket har i samverkan med länsplanupprättarna tagit fram ett planeringsunderlag för funktionellt prioriterat vägnät (FPV). Vid planering av bostäder eller verksamheter som innebär ökad trafik på en funktionellt prioriterad väg är det viktigt att se till att tillgängligheten utmed vägen inte påverkas negativt. Trafikanalys bör utföras för att visa hur bland annat kapacitet och trafiksäkerhet påverkas. Ett sätt att uppnå en god tillgänglighet och trafiksäkerhet är också att minska tillskottet av mer trafik genom en transportsnål samhällsplanering. Övergripande trafikanalys görs lämpligen som en del av trafikstrategiarbetet och som en del i översiktsplaneringen. Trafikverket har tagit fram en handledning, ett förhållningssätt, som beskriver hur aktörer gemensamt bör arbeta för att värna de prioriterade vägarna och tillgängligheten på dem. Det är alltså önskvärt att kommunen ser över översiktsplanen med avseende på detta.

Det funktionellt prioriterade vägnätet redovisas i den Nationella vägdatan (NVDB) och på Trafikverkets webbplats. Ett sätt att uppnå bättre tillgänglighet och trafiksäkerhet vid anslutning till FPV kan vara att samla ihop flera befintliga anslutningsvägar i en anslutningspunkt, men även planskilda korsningar bör prövas. Vid exploateringar utmed det prioriterade vägnätet kan exploatören behöva bidra till åtgärder så att tillgängligheten inte försämras. När det finns oskyddade trafikanter är alltid planskilda passager ett alternativ, särskilt där barn rör sig. Vid lägre trafikflöden och/eller hastigheter kan passager i plan vara ett alternativ, men om de blir för många på en sträcka kan tillgängligheten och trafiksäkerheten längs med vägen påverkas negativt.

Trafikverket upplyste även om pågående åtgärdsvalsstudier, utredningar och program samt om deras planer, projekt och byggnationer i Kiruna i sitt svar till Länsstyrelsen.

2.2.8 Totalförsvaret militära och civila delar

Länsstyrelsen informerade om riksintressekatalogen på Forsvarsmaktens hemsida samt upplyste om att länsstyrelsen ska stötta kommunen i bedömningen av vilka mark och vattenområden som är av intresse för totalförsvarets civila delar på regional nivå och som är viktiga att beakta i den översiktliga planeringen. Med det avses bland annat stöd i tolkningen av vilka mark- och vattenområden som avses i 3 kap 9 § första stycket i Miljöbalken.

Den 7 mars 2024 inträdde Sverige som fullvärdig medlem i Nato. Nato är en försvarsallians som syftar till att värna de allierades frihet och säkerhet. Att Sverige blir en del av Nato påverkar framför allt vårt militära försvar, men är också viktigt för det civila försvaret. Kommunerna kommer att påverkas bland annat då Natoförband ska transporteras genom länet vilket innebär ökade krav på de kommuner och regionala organisationer som berörs, till exempel polis och räddningstjänst.

Regeringen ser över hur försvaret kan stärkas i Norrbotten. Det kan bli aktuellt med ett regemente i Kalixfors.

Sverige slöt den 5 december 2023 ett avtal om försvarssamarbete med USA, ett så kallat Defence Cooperation Agreement (DCA-avtal). För att det ska träda i kraft krävs att riksdagen godkänner det och beslutar om de författningsändringar som behövs för att genomföra avtalet. Detta beräknas ske under slutet av 2024. DCA gör det enklare för amerikanska militära styrkor att uppträda i Sverige. Dels under övningar eller vid skarp verksamhet, och de får även lagra materiel och förnödenheter för sina behov på svenskt territorium.

2.2.9 Miljö kvalitetsnormer

9 juni 2022 antog vattenmyndigheten ett nytt åtgärdsprogram för 2022 - 2027. Programmet innehåller juridiskt bindande åtgärder som såväl kommuner som länsstyrelser behöver genomföra för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Länsstyrelsen framhåller att det är viktigt att översiktsplanen ger en helhetsbild över samlade utmaningar och åtgärdsbehov rörande vattenkvalitet, samt vilka åtgärder som behöver prioriteras i samband med den fysiska planeringen för att bibehålla nuvarande vattenstatus. Information med hänvisningar till olika nationella databaser lämnas också.

2.2.10 Hälsa och säkerhet

Boverket har år 2018 tagit fram en vägledning benämnd *Hälsa, säkerhet och risker* som handlar om tillämpning av PBL med hänsyn till människors hälsa, säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion. Kommunen bör redovisa riskområden samt om risker är acceptabla eller om det behöver vidtas förebyggande eller riskreducerande åtgärder.

2.2.10.1 Riskhantering

Kommunen bör i översiktsplanen redovisa en samlad bild över risker i sin kommun som ett allmänt intresse enligt 2 kap PBL. I detta ingår exempelvis naturolyckor, transportvägar för farligt gods och större anläggningar som kan orsaka tekniska olyckor, bland annat så kallade 2:4 anläggningar enligt lag om skydd mot olyckor och Sevesoanläggningar. I 3 kap PBL förtydligas att av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, samt hur sådana risker kan minska eller upphöra ska också framgå.

2.2.10.2 Krisberedskap

I oktober 2020 tog MSB tillsammans med andra aktörer fram en förenklad och tydligare definition av samhällsviktig verksamhet. Den uppdaterade definitionen lyder: "Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet."

2.2.10.3 Klimatanpassning

Den 1 augusti 2018 ändrades plan- och bygglagen, PBL (2010:900) 3 kap. 5 §. Syftet med ändringen är att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatförändringen. Ändringen innebär ett krav att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion, samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. I översiktsplanen ska även framgå vilka åtgärder för minskad klimatpåverkan (till exempel minskade utsläpp av växthusgaser, energieffektivisering) som kommunen planerar. Det finns nya planeringsunderlag relaterat till klimateffekter, snö i framtida klimat mm:

-Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken

-Klimat effekter på kommuner i Norrbottens län 2022-01-18 -Klimatförändringarnas påverkan på Norrbottens kulturmiljöer

-Webbtjänst Sveriges geotekniska institut, Sveriges geologiska undersökning: Vägledning Ras, skred, erosion (ver. 2021_1.4.1) (swedgeo.se)

-Snö i framtida klimat Rapport för våra sju nordligaste län.2020-29 SMHI

-Norrbottens energi- och klimatstrategi 2020-2024. BD:2019:2

2.2.10.4 Ras, skred erosion och översvämning

Det finns flertalet nya nationella och regionala planeringsunderlag avseende ras, skredrisker och erosion sedan gällande översiktsplan antogs där. Beträffande översvämningrisker relaterat till större vattendrag finns inga nya planeringsunderlag från MSB.

2.2.10.5 Farligt gods

Under 2019 tog Länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län gemensamt fram en uppdaterad version av planeringsunderlaget ”Riktlinjer för fysisk planering – Skyddsavstånd till transporter för farligt gods i Norrbotten och Västerbotten”. Rapporten återfinns i Planeringskatalogen och är ett lämpligt underlag vid avvägningar i översiktsplanarbetet.

2.2.10.6 Buller

I april 2020 publicerade Boverket en reviderad vägledning om industri och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostadsbyggnader. Vägledningen ansluter till de nya allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller som utgivits 2020. Vägledningen kan utgöra en god hjälp för kommande översiktsplanarbete.

2.3 Mellankommunala och regionala intressen

2.3.1 Regional utvecklingsstrategi

Region Norrbotten har ansvaret att samordna det regionala tillväxtarbetet i länet. För närvarande gäller ”Regional utvecklingsstrategi 2030” som tagits fram under 2018.

2.3.2 Nationell infrastrukturplan och Länstransportplan

Regeringen har 9 juni 2022 presenterat en ny nationell infrastrukturplan som innebär ökade satsningar på infrastrukturåtgärder i länet. De satsningar som planerna innehåller kan få inverkan på översiktsplanen.

2.4 Övriga allmänna intressen

2.4.1 Jordbruk

Aktuella händelser i vår omvärld pekar på ett stigande behov av att skydda tillgänglig jordbruksmark från exploatering i syfte att säkra Sveriges livsmedelsförsörjning och detta kan komma att spegla sig i en mer restriktiv hållning mot exploatering av odlingsbar mark. Frågor som rör beredskap och livsmedelsproduktion i hela landet har fått en ökad vikt.

Under 2022 har en ny handlingsplan för Norrbottens livsmedelsstrategi, Nära Mat, tagits fram. Den i sin tur hänvisar till Planeringsunderlag för brukningsvärd jordbruksmark i Norrbotten från år 2019. I det planeringsunderlaget exemplifieras hur kommunen i översiktsplaneringen bör arbeta för att i ännu större grad bidra till tryggad livsmedelsförsörjning. Exempelvis bör kommunen skapa ett kartlager för den potentiella jordbruksmarken, som inte brukas idag, men som kan bli aktuell för framtiden.

Byggnade på jordbruksmark och tillämpningen av 3 kap 4 § i miljöbalken har prövats genom ett flertal domar i mark- och miljööverdomstolen. Domarna visar innebörden av ”väsentligt samhällsintresse” och ”brukningsvärd jordbruksmark” och bör utgöra underlag för avvägningar i översiktsplanearbetet.

2.4.2 Grön infrastruktur

Länsstyrelsen Norrbotten har under 2018 tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur, ”Grön infrastruktur i Norrbotten – en preliminär handlingsplan”. Där lyfts att naturområden av betydelse för friluftsliv bör kartläggas och skyddas kommunen för att stärka tillgången till natur- och kulturmiljöer. Det beskrivs att det exempelvis kan ske genom att:

- Kommuner tar fram kommunala friluftsplåner som inarbetas i kommunernas översiktsplanering.
- Områden som är prioriterade för friluftsliv pekas ut på regional, kommunal och lokal nivå. I dessa områden prioriteras nåbarhet, orienteringsbarhet och tillgänglighet baserat på områdets syfte och förutsättningar. Ansvariga för förvaltning och utveckling ska finnas utpekade.
- Den bostads- och tätortsnåra naturen med betydelse för friluftsliv synliggörs och tas tillvara i planering på kommunal nivå. Upplevelsevården i grönområden nära vatten bör särskilt uppmärksammas.
- Bostadsnära, tätortsnåra och mer perifera naturområden med betydelse för friluftsliv länkas samman genom att utveckla rörelsestråk dem emellan till exempel genom integrerade transportsått.

Boverket rekommenderar att bostadsnära natur som ligger inom 300 meter från befintliga boståder och skolor ska särskilt uppmärksammas i den kommunala samhållsplaneringen och fler områden bör få ett formellt skydd.

Principen 3-30-300 har tagits fram som en riktlinje för hur mycket grönska en stad behöver. Principen är baserad på forskning och beskriver strukturens innehåll och utformning utifrån:

3 tråd. Att alla ska kunna se minst tre tråd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent. Att varje stadskvarter ska ha minst 30 procent krontäckningsgrad. Måttet krontäckningsgrad talar om hur stor del av en yta som skuggas av trådkronor.

300 meter. Att alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

I den nordiska policyn för stadsgrönska och ekosystemtjänster finns 3-30-300 med som ett sått att arbeta för grönnare ståder.

I Norrbotten har vi stor tillgång till natur för friluftsliv, men värdena är ofta oförådlade och tillgängligheten begrånsad för olika grupper i samhålllet. För att stärka tillgängligheten till

natur- och kulturmiljöer av betydelse för friluftsliv bör insatser göras för att öka tillgängligheten till exempel genom att:

- Tillgängliggöra skyddade områden för friluftsliv. Ett mål bör vara att ha minst ett tillgänglighetsanpassat naturreservat i varje kommun.
- Förbättrad information om områden för friluftsliv till allmänhet och besökare.
- Möjligheterna att nå friluftsområden integreras med den övriga regionala och kommunala transportplaneringen. Attraktiva stråk och olika transportsätt (gång-, cykel-, bil- och kollektivtrafik) utvecklas för att möta olika behov.

2.4.3 Ekosystemtjänster

Boverket har tagit fram en vägledning/planeringsunderlag om integrering av ekosystemtjänster i fysisk planering, "Ekosystemtjänster i den byggda miljön" (2019). Vägledningen har tagits fram för att verka för att etappmålet inom Strategi för Levande städer skall uppnås.

Senast år 2025 ska en majoritet av kommunerna ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter. (Etappmål inom Strategi för Levande städer)

Parker, grönområden och natur kan hjälpa oss att hantera flera av dessa utmaningar. Stadens ekosystem är en resurs för att ta hand om dagvatten, sänka temperaturer, rena luft och vatten samt minska buller. Grönka och natur ger möjlighet till vila och återhämtning och är viktiga för lek och rekreation.

Naturens tjänster tar vi ofta för givna och vi räknar inte med deras värde förrän de är borta. Ekosystemtjänster är ett sätt att synliggöra värdet på de tjänster som naturen ger oss.

2.4.4 Energiförsörjning/vindkraft

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad. Strategin presenterades vid årsskiftet 2020/2021. Som en del av strategins genomförande kommer länsstyrelserna eventuellt få i uppdrag att genomföra regionala analyser, där det nationella planeringsunderlaget kvalitetssäkras och vidareutvecklas utifrån regionala förhållanden.

2.4.5 Totalförsvaret militära respektive civila delar

Det finns en vägledning framtagen av MSB med stöd av Länsstyrelsen i Västra Götaland, Försvarmakten och Boverket, Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen, MSB1646. Exempelvis kan nya lämpliga platser för utomhusvarning komma att behöva identifieras när nya områden utvecklas. I samband med översiktsplanering eller utbyggnad av nya områden kan lämpliga platser för skyddsrum och skyddade utrymmen behöva analyseras.

Trygghetspunkter, SOT-punkter (service- och trygghetspunkt), samlingsplatser eller motsvarande kan fylla flera viktiga funktioner i händelse av en större samhällskris eller höjd beredskap. I samband med beslut inom samhällsplanering, region- och översiktsplanering eller utbyggnad av nya områden kan befintliga och framtida trygghetspunkter eller motsvarande behöva analyseras.

2.4.6 Social hållbarhet och folkhälsa

År 2018 antogs det nya nationella målet för folkhälsopolitiken som är att ”skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”.

Sedan år 2018 har Norrbotten en Regional folkhälsostrategi, 2018–2026.

Sedan 2023 har Norrbotten en regional jämställdhetsstrategi för 2024– 2030. Strategin belyser bland annat att jämställdhetsarbetet sker i vardagen. Samt att det finns risker i pågående samhällsomvandlingar som vi behöver vara medveten om och hantera.

Vid uppdatering av översiktsplanen bör, utöver barnperspektivet, följande viktiga frågor inom social hållbarhet beaktas: Agenda 2030, integration, jämställdhetsintegrering och strategin för ett jämställt Norrbotten (vilken även inkluderar mäns våld mot kvinnor). Därutöver bör Boverkets vägledning från 2019 om brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen beaktas.

Det finns även nya metodstödsverktyg avseende medborgardialoger att använda för att tidigt fånga upp viktiga frågeställningar från olika samhällsgrupper och inom olika sociala perspektiv i PBL kunskapsbanken.

2.5 Ändringar i övriga styrdokument

2.5.1 Miljömålen

Sedan miljömålen beslutades av riksdagen 1999 har Sveriges miljömål definierat vilken miljö den svenska politiken ska styra mot. Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålet bildar tillsammans miljömålssystemet. Hittills har miljömålen följts upp mot årtalet 2020, ett år som nu passerats. Nästa hållpunkt för Sveriges miljömål blir år 2030 eftersom de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 tar sikte på samma år. Vad de senaste årliga uppföljningarna visat är att Sverige har långt kvar till att nå de flesta av målen och för flera av dem går utvecklingen åt fel håll. Under de närmaste tio åren behöver alla öka takten i arbetet för att nå miljömålen och genomföra den brådskande samhällsomställningen som behöver göras.

2.5.2 Nya och ändrade kommunala styrdokument

- Bostadsförsörjningsprogrammet går upp för antagande i kommunfullmäktige i juni 2024

Bostadsförsörjningsprogrammet för Kiruna kommun visar på en bostadsbrist 2030 i det fall alla satsningar som planeras inom näringslivet blir verklighet. Det kommer också innebära ett stort behov av tillfälliga bostäder. De orter där efterfrågan väntas bli som störst är Kiruna centralort, Svappavaara och Vittangi.

- Handlingsprogram för Kiruna kommun För räddningstjänst och förebyggande verksamhet enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. År: 2022 - 2024 Antagen 22-11-14

- Risk-och sårbarhetsanalys 2023 för Kiruna kommunkoncern, antagen i KF 2023-11-13-10-21, §182
- Kommunal strategi för arbete med samhällsstörningar 2023-2026 antagen Kf 231204 §212
- Avfallsplan 2019-2022, efter planens antagande har flertalet förändringar skett inom avfallslagstiftningen och ansvarsområden en utveckling som ses fortsätta och behöver tas hänsyn till i översiktsplaneringen.
- Föreskrifter för avfallshantering i Kiruna kommun antagen Kf 1998-05-04, § 111 senast reviderad Kf 2019-06-10, § 46
- Riktlinjer markanvisning och exploateringsavtal, Kiruna kommun antagen KF 2022-06-07, § 53, reviderad 2024-03-18 §67
- Riktlinjer för schakt- och ledningsarbeten på kommunal mark antagen KF 2017-05-29 §40 reviderad KF 2019-11-25, §127
- Riktlinjer för torghandelsplatser i Kiruna kommun, antagen 2023-12-01 §210
- Barn- och ungdomspolitisk strategi antagen Kf 2014-09-22, § 159 reviderad Kf 2020-02-17 § 4.
- Lokala miljömål för Kiruna kommun antagen 2018-06-18, § 58
- Policy för nationella minoriteter och minoritetsspråk antagen Kf 2013-09-23, §102 reviderad Ks 2020-04-06 §34.
- Policy för god ekonomisk hushållning och resultatsutjämningsreserv (RUR) antagen Kf 2013-11-11 §134 reviderad 2023-06-19 § 102
- Folkhälsopolicy Kiruna kommun antagen Kf 2024-04-22 § 36
- Ett Kiruna för trygghet och framtidstro 2023-2026, politisk plattform.

3 Bedömning av översiktsplanens aktualitet

Enligt Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) 3 kap. 23 § ska kommunfullmäktige i planeringsstrategin bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §. Nedan följer en redovisning av innehållskraven i relation till gällande översiktsplan.

Ur PBL 3 kap. Översiktsplan:

Översiktsplanens innehåll

- 3 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Lag (2020:76).

4 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och
3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. Lag (2020:76).

5 § Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen. Lag (2020:76).

Kiruna kommuns översiktsplan bedöms aktuell utifrån kraven i PBL ovan. Översiktsplanen uppfyller kraven i 3 kap, 3, 4 och 5 § PBL. Dessa krav är de lägsta krav som ställs på en översiktsplan. Utöver dessa kan kommunen vidare fylla sin översiktsplan utifrån kommunens egna ambitioner, utmaningar och möjligheter.

4 Utvärdering av användandet av gällande

Översiktsplan

Gällande översiktsplan används flitigt av Bygglövskontoret och Planenheten samt enheten för projekt- och verksamhet/mark och exploatering. Övriga delar av kommunkoncernen använder översiktsplanen till viss del eller inte alls. Det är önskvärt att Kiruna kommunkoncern använder översiktsplanen som det styrdokument det är.

Översiktsplanen har en viktig roll som måldokument och vägvisare mot en hållbar framtid och ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I översiktsplanen skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsstruktur.

Planen samordnar olika sektorsintressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder. Översiktsplanen fungerar därmed som kommunens verktyg i den interna handläggningen och samordningen samt i dialogen med andra aktörer i samhällsbyggandet. Översiktsplanen fungerar också som plattform för kommunens medverkan i den regionala utvecklingsplaneringen.

5 Fortsatt översiktsplanering

Tillsammans med planeringsstrategins innehåll uppfyller gällande översiktsplan lagkrav och kan därmed anses aktuell. Översiktsplanen behöver dock revideras till följd av det nya politiska målet om 25 000 invånare till år 2030 samt den gröna industriomställningens effekter.

Det pågår ett arbete med att ta fram ett tillägg till gällande översiktsplan som hanterar rennärningen. Tillägget innebär förändringar i markanvändningskartan. Tillägget arbetas med fördel in i översiktsplanen vid kommande revidering av översiktsplanen.

Det pågår även ett arbete med att ta fram en Tillväxtstrategi som är kopplad till översiktsplaneringen och som kommer att utgöra ett underlag vid revideringen av översiktsplanen.

Kommunens pågående arbete med framtagande av nya kommunala miljömål kommer också att utgöra underlag vid revidering av översiktsplanen. Likväl finns pågående arbete med framtagande av kommunal tillgänglighetsstrategi som även den kommer att utgöra ett underlag.

Bostadsförsörjningsprogrammet går upp till kommunfullmäktige för antagande i juni 2024 och utgör ett underlag till denna planeringsstrategi och vid revideringen av översiktsplanen.

Från 31 december 2026 finns krav på digitala översiktsplaner. Vid revidering ska översiktsplanen utformas så att uppgifterna i denna kan tillgängliggöras digitalt.

I arbetet med att revidera gällande översiktsplan ingår även arbeten så som att exempelvis:

- se över de fördjupade översiktsplanerna
- göra bedömningar om behovet av att ta fram andra planeringsunderlag såsom grön-, vit-, blåstrukturplan
- arbeta in ny trafikstrategi i översiktsplanen
- säkerställa att kommunen planerar så att miljö kvalitetsnormerna för vatten efterlevs och uppfylls utifrån nya antagna åtgärdsprogram.